

MAGYARORSZÁG KORMÁNYA

T/8881. számú

törvényjavaslat

a konzuli védelemről szóló 2001. évi XLVI. törvény módosításáról

Előadó: dr. Martonyi János
külügyminiszter

Budapest, 2012. október

2012. évi ... törvény

a konzuli védelemről szóló 2001. évi XLVI. törvény módosításáról

1. §

A konzuli védelemről szóló 2001. évi XLVI. törvény (a továbbiakban: Konztv.) 2/A. § (5) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(5) A magyar állampolgárok, a konzuli védelem előmozdítása érdekében, az erre a célra fenntartott honlapon keresztül, vagy egyedi informatikai alkalmazás igénybevételével, illetve ezek hiányában postai úton előzetesen is bejelenthetik külföldi tartózkodásukat a konzuli szolgálatnak.”

2. §

A Konztv. 5. § (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(3) Ha a hazatérés elősegítésének más módjára nincs lehetőség, és a késedelem súlyos érdeksérelmet okoz, a konzuli tisztviselő – az ügyféllel kötött hatósági szerződés alapján – hazatérési kölcsönt nyújt, amely adók módjára behajtandó köztartozásnak minősül. A miniszter rendeletében meghatározott összeghatár felett a hatósági szerződés érvényességéhez a miniszter hozzájárulása szükséges. A hatósági szerződésben rendelkezni kell a visszafizetés esedékességéről. Az uniós polgárnak nyújtható anyagi támogatás feltételeire külön jogszabály rendelkezései irányadók.”

3. §

(1) A Konztv. 11. § (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) Ha a konzuli szolgálat magyar állampolgár külföldön történt elhalálozásáról értesül, haladéktalanul értesíti az elhunyt legközelebbi ismert hozzátartozóját, és felvilágosítást nyújt számára a temetéshez vagy a holttest hazaszállításához szükséges intézkedésekről. Amennyiben az eltemetésre kötelezett személy az elhunyt halotti anyakönyvi kivonatát méltányolható egyedi körülményeire való tekintettel saját maga beszerezni nem tudja és a fogadó ország jogszabályai azt lehetővé teszik, a konzuli szolgálat megkeresi a fogadó ország illetékes hatóságát a halotti anyakönyvi kivonat beszerzése érdekében.”

(2) A Konztv. 11. § (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(4) A konzuli szolgálat hagyatéki eljárást nem kezdeményezhet, és abban – törvény eltérő rendelkezése hiányában – nem vesz részt. Amennyiben a hagyatéki eljárásban érintett személy méltányolható egyedi körülményeire való tekintettel a külföldön maradt hagyaték biztosításához haladéktalanul szükséges intézkedést saját maga megtenni nem tudja, azt a konzuli tisztviselő a fogadó állam jogszabályainak figyelembevételével kezdeményezi, és erről az érintettet tájékoztatja.

A továbbiakban a hagyatéki eljárásban az érdekelt személyesen vagy meghatalmazottja útján jár el.”

4. §

A Konztv. 14. §-a és az azt megelőző alcím helyébe a következő rendelkezés és alcím lép:

„Tanúsítványkészítés és letét kezelése

14.§ (1) Magyarországnak a miniszter által egyes közjegyzői feladatok végzésére felhatalmazott konzuli tisztviselője a jogilag jelentős tényekről és körülményekről konzuli tanúsítványt készíthet, okiratról hiteles fordítást készíthet, vagy a fordítás helyességét tanúsíthatja, továbbá okiratot, pénzt és egyéb értéket vehet át megőrzésre. A tanúsítványkészítésre felhatalmazott konzuli tisztviselők jegyzékét a miniszter az általa vezetett minisztérium honlapján közzéteszi.

(2) Az (1) bekezdés szerinti jogkörben eljáró konzuli tisztviselő a konzuli tanúsítvány kiállításánál a közjegyzőkről szóló törvény rendelkezései szerint jár el.

(3) A konzuli tisztviselő köteles megtagadni a közreműködést a közjegyzőkről szóló törvényben foglalt esetekben, továbbá, ha az eljárás nemzetközi jogi szabályba vagy a fogadó állam jogszabályába ütközne.

(4) Az (1) bekezdés alapján készített tanúsítvány közokirat.”

5. §

A Konztv. 15. § (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) Amennyiben nemzetközi szerződés eltérően nem rendelkezik, a külföldön kiállított közokirat, illetőleg a külföldi bíróság, közigazgatási szerv, közjegyző vagy közhitelességgel felruházott más személy által hitelesített magánokirat magyarországi felhasználása céljából a hivatásos konzuli tisztviselő diplomáciai felülhitelesítéssel látja el a fogadó állam hatóságának az okiraton szereplő aláírását és bélyegzőnyomatát, feltéve, hogy ezen hatóság aláírás- és bélyegzőmintájával rendelkezik. A hivatásos konzuli tisztviselő által diplomáciai felülhitelesítéssel ellátott okirat felhasználható az Európai Unió azon tagállamában is, amely Magyarországgal erre vonatkozó megállapodást köt.”

6. §

A Konztv. 16. § (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A konzuli szolgálat az érdekvédelem során birtokába került személyes adatokról – az érintett magyar állampolgár ellen büntetőeljárást folytató magyar hatóság, a rendőrségről szóló törvényben meghatározott, a bajba jutott magyar állampolgárok mentésére, hazatérésük biztosítására, illetve az evakuálás végrehajtására irányuló feladatainak ellátásával összefüggésben a terrorizmust elhárító szerv, vagy a magyar nemzetbiztonsági szolgálatok megkeresése, valamint a (3) és (4) bekezdésben foglaltak kivételével – másnak csak akkor nyújt felvilágosítást, ha ehhez a védett magyar állampolgár hozzájárult. A 14. §-ban foglalt konzuli tanúsítványokról, valamint az érintett magyar

állampolgár jogi képviselőjétől származó, ügyvédi titoknak minősülő adatról kizárólag az érintett egyetértésével adható felvilágosítás.”

7. §

A Konztv. 16/A. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„16/A.§ (1) A konzuli szolgálat a konzuli tisztviselőkről, valamint a diplomáciai vagy hivatásos konzuli képviselőkön igazgatási munkakörben konzuli feladatot ellátó személyekről nyilvántartást vezet.

(2) A konzuli tisztviselőkről vezetett nyilvántartás az alábbi adatokat tartalmazza:

- a) természetes személyazonosító adatok;
- b) arcképmás;
- c) aláírásminta;
- d) diplomáciai és konzuli rang;
- e) nyelvismeret;
- f) végzettség és a konzuli feladatok ellátása szempontjából lényeges képzettség, illetőleg ezek megszerzésének időpontja;
- g) konzuli feladat ellátására kapott kinevezés, megbízás, engedély, valamint a megbízás visszavonása, illetőleg az ezekkel összefüggésben kiállított dokumentumok és adatok;
- h) konzuli jogosítványok és egyéb felhatalmazások, azok gyakorolhatóságának kezdő és befejező időpontja.

(3) A diplomáciai vagy hivatásos konzuli képviselőkön igazgatási munkakörben konzuli feladatot ellátó személyekről vezetett nyilvántartás az alábbi adatokat tartalmazza:

- a) természetes személyazonosító adatok;
- b) munkakörhöz tartozó konzuli feladatok;
- c) konzuli feladatok ellátásához szükséges jogosultságok, azok gyakorolhatóságának kezdő és befejező időpontja.”

8. §

A Konztv. 5. § (4) és (5) bekezdésében, valamint a 19. § (3) bekezdés b) pontjában a „konzuli kölcsön” szövegrész helyébe a „hazatérési kölcsön”, az 5. § (6) bekezdésében a „konzuli kölcsönre” szövegrész helyébe a „hazatérési kölcsönre” szöveg lép.

9. §

A Konztv. 7. § (5) bekezdése hatályát veszti.

10. §

A Konztv.

- a) 3. § (4) bekezdésében és 19. § (9) bekezdésében az „Európai Unió polgárának” szövegrész helyébe az „uniós polgár”,
- b) 3. § (5) bekezdésében az „Európai Unió polgárát” szövegrész helyébe az „uniós polgárt”,

- c) 5. § (2) bekezdés a) pontjában, 16. § (6) bekezdésében és 17. § (2) bekezdésében az „Európai Unió polgára” szövegrész helyébe az „uniós polgár”,
- d) 21. § a) pontjában az „Európai Unió polgárai” szövegrész helyébe az „uniós polgárok”

szöveg lép.

11. §

Ez a törvény 2013. január 1-jén lép hatályba.

ÁLTALÁNOS INDOKOLÁS

A konzuli szolgálat feladatainak összetétele és mennyisége jelentősen megváltozott az elmúlt években. A közigazgatás korszerűsítésére irányuló állandó igény, illetve hazánk uniós tagságából adódó kötelezettségek megvalósítása azonban folyamatosan újabb kihívások elé állítják hazánk konzuli tisztviselőit. Az állampolgársági törvény módosításával, illetve a biometria különböző területeken való bevezetésével összefüggésben végbement technikai-informatikai fejlesztések nagyban hozzájárultak a konzuli szolgálat feladatkörébe tartozó eljárások hatékonyságának fokozásához, azonban az ügyfélbarát közigazgatás erősítésére irányuló kormányzati célok a külképviseleteken indított eljárások további korszerűsítését kívánják meg. A fentiekre figyelemmel a Javaslat célja, hogy megfelelő jogszabályi háttérrel teremtsen a konzuli feladatok ellátásához – ideértve az uniós partnerek konzuli szolgálataival való szélesebb körű együttműködést is – annak érdekében, hogy az elmúlt években megvalósított és jelenleg is folyamatban lévő fejlesztések előnyei teljes mértékben kihasználhatók váljanak.

Hazánk uniós elnökségi célkitűzésével összhangban a konzuli törvény módosítása magyar részről megteremti a tagállamok konzuli szolgálatai közötti – a diplomáciai felülhitelesítések terén való – szorosabb együttműködés jogi kereteit azáltal, hogy szélesíti a magyar konzuli tisztviselő által kiállított diplomáciai felülhitelesítések felhasználási körét. A Stockholmi Program okiratok hitelesítésére vonatkozó, az egyes formai követelmények tagállamok közötti eltörlését célul kitűző megállapításaira figyelemmel, a magyar EU elnökség egyik konzuli prioritása volt annak feltérképezése, hogy az uniós országok diplomáciai felülhitelesítési gyakorlatában található közös vonások mennyiben teszik lehetővé a konzuli szolgálatok e téren történő együttműködését. Ezzel összefüggésben a Javaslatban foglalt módosítás utat nyitna a diplomáciai felülhitelesítések kölcsönös elfogadása előtt, ami – figyelemmel az elnökségünk idején képviselt prioritásainkra – szakmapolitikai szempontból fontos eredmény Magyarország számára.

Az uniós partnerek konzuli szolgálataival való együttműködést, illetve a napjainkban egyre gyakrabban a médiaérdeklődés középpontjába kerülő válsághelyzetek kezelését hivatott elősegíteni a magyar állampolgárok külföldi tartózkodásának előzetes bejelentési lehetőségét szolgáló eszközök körének szélesítése. A konzuli védelem előmozdítását célzó megoldások a konzuli szolgálat és a külföldre utazó magyar állampolgárok közös érdekeit szolgálják, mivel azok jelentősen elősegítik a konzuli tisztviselők eljárásának hatékonyságát. Figyelemmel az utazási lehetőségek jelentős bővülésére és a korunkra jellemző folyamatos informatikai-technológiai fejlődésre, a kizárólag papír alapon – postai úton – történő bejelentési mód már meglehetősen meghaladottnak tűnik. A világháló, illetve az Ügyfélkapu alkalmazás e célra való igénybevételének biztosítása korszerű megoldást jelent figyelemmel arra is, hogy a tendencia ezen a téren is mindenképpen az elektronizálás irányába mutat. Ezt támasztja alá számos nyugat-európai ország gyakorlata is, amelyek konzuli szolgálata már hosszabb ideje bevezette a külföldre utazás előzetes bejelentésének alternatív módjait.

A fentiekben kifejtettekkel összhangban, a konzuli tisztviselők hatáskörébe tartozó feladatok összetettségének és mennyiségének jelentős változása következtében, kiemelten fontos az azok ellátásával összefüggő eljárások szabályainak minél pontosabb meghatározása, a konzuli szolgálat hatékonyságának fokozása érdekében. Ezt a célt szolgálják a Javaslatnak a konzulok okiratkiallítással, illetve a magyar állampolgár külföldön történt elhalálozásával kapcsolatban keletkező feladatainak világosabbá tételére irányuló szakaszai. A konzuli szolgálat kötelezettségeinek letisztulását célzó rendelkezések közé tartozik továbbá a konzuli kölcsön átnevezése hazatérési kölcsönre.

A konzuli tisztviselők okirat-kiállítási jogosultságának megszüntetését elsősorban az indokolja, hogy az ilyen típusú tevékenységhez szükséges magas szintű és speciális jogi szaktudás a konzuli tisztviselőktől nem várható el tekintettel arra, hogy annak megszerzésére kifejezetten közjegyzői gyakorlat során van csak lehetőség. Nem elhanyagolható szempont továbbá az okirat-kiállításhoz fűződő jelentős kártérítési felelősség sem, amelynek elkerülésére irányuló szándék szintén meghúzódik a konzuli tisztviselő e jogosultságának eltörlése mögött. A rendelkezésre álló statisztikák egyébként azt mutatják, hogy a konzuli okiratok kiállítása iránti kérelmek száma elenyésző a konzuli szolgálat gyakorlatában, e lehetőség megszüntetése pedig azért sem jelentene különösebb hátrányt az ügyfelek számára, mert a fogadó államban működő közjegyző által kiállított és megfelelő felülhitelesítéssel ellátott okirat kiváltja a konzuli okiratot.

A magyar állampolgár külföldön történt halálával kapcsolatos rendelkezések a hozzátartozó (örökös) szerepét kívánják hangsúlyozni, egyértelművé teszik, hogy a konzuli szolgálatot a halotti anyakönyvi kivonat beszerzése vonatkozásában nem terheli eljárási kötelezettség, ugyanakkor szükség esetén nyitva marad a lehetőség, hogy egyedi méltánylást érdemlő esetben a konzuli tisztviselő segítséget nyújtson az érintettnek. Hasonló szellemben készültek a hagyatéki eljárásban való részvételre vonatkozó szabályok is.

A konzuli szolgálat a hazatéréshez fűződő alkotmányos alapjog érvényesítése érdekében az ügyféllel kötött hatósági szerződés alapján kölcsönt nyújt mindazokban az esetekben, amikor a külföldön bajba jutott magyar állampolgár hazatérése elősegítésének más módjára nincs lehetőség és a késedelem súlyos érdeksérelmet okoz. A Javaslatban foglalt fogalmi pontosítás, vagyis a konzuli kölcsön átnevezése hazatérési kölcsönre, hangsúlyozni kívánja, hogy a szóban forgó anyagi támogatásból kizárólag a bajba jutott magyar állampolgár hazatérésének költségei fedezhetők, vagyis a kölcsön folyósításáról a konzuli tisztviselő más érdekvédelmi eljárásai során nem dönthet.

A magyar diplomáciai, illetve konzuli képviseleteken mintegy kétszáz fő lát el igazgatási munkakörben konzuli feladatokat. A szóban forgó személyi kör tagjainak jogosultságai, illetve azok időbeli kiterjedése a munkakörükhöz tartozó konzuli feladatok függvényében változhat, ezért célszerű – figyelemmel az említett létszám nagyságára is – egy olyan elektronikus nyilvántartás létrehozása, amely tartalmazza a konzuli feladatok ellátása szempontjából releváns információkat, és azok gyors visszakereshetősége révén könnyen kezelhető és hatékony segítséget nyújt a konzuli szolgálat eljárásainak támogatásában. Adatkezelési szempontból fontos megemlíteni, hogy a szóban forgó elektronikus nyilvántartás – a konzuli tisztviselőkhöz hasonlóan – az igazgatási munkakörben konzuli feladatokat ellátó személyekre vonatkozó olyan adatokat és dokumentumokat tartalmaz, amelyek a külpolitikáért felelős miniszter egyéb nyilvántartásaiban már egyébként is szerepelnek.

RÉSZLETES INDOKOLÁS

az 1.§-hoz

A külföldre utazó magyar állampolgárok külföldi tartózkodásának – a konzuli szolgáltatnak való előzetes bejelentésére – jelenleg csak postai úton van lehetőség, a konzuli védelem előmozdítása iránti igény azonban megkívánja, hogy az állampolgároknak korszerűbb megoldások is a rendelkezésükre álljanak. A jövőben a konzuli szolgálat honlapján keresztül elektronikus formában, illetve az Ügyfélkapu segítségével is lehetőség nyílik a bejelentés megtételére.

a 2. §-hoz

A Javaslatban foglalt fogalmi pontosítás hangsúlyozni kívánja, hogy a szóban forgó kölcsönből kizárólag a bajba jutott magyar állampolgár hazatérésének költségei fedezhetők, vagyis a kölcsön folyósításáról a konzuli tisztviselő más érdekvédelmi eljárásai során nem dönthet. E rendelkezés egyúttal az ügyfelek számára is világosabbá teszi a konzuli tisztviselő által nyújtott kölcsön kizárólagos rendeltetését, ezáltal megakadályozva a téves értelmezésből esetlegesen adódó félreértéseket.

a 3. §-hoz

A külföldön elhunyt magyar állampolgár halotti anyakönyvi kivonatának beszerzése nem tekinthető állami feladatnak, az elsősorban az eltemetésre kötelezett (aki általában a hozzátartozó, illetve az örökös személyével megegyezik) személyt terheli, a konzuli tisztviselő csak kivételes esetben, az érintett méltányolható egyedi körülményeire tekintettel jár el ilyen esetekben. Nem elhanyagolható szempontot jelentenek a fogadó ország jogszabályi előírásai sem, mivel azok egyes esetekben nem is teszik lehetővé a konzuli tisztviselő általi okiratbeszerzést, ezért került rögzítésre, hogy a konzuli szolgálat méltányolható egyedi körülmények fennállásakor is csak megengedő helyi szabályozás esetén tud eljárni. A magyar állampolgár után külföldön maradt hagyatékhhoz fűződő vagyoni viszonyok érzékenysége okán is szükséges a minimálisra korlátozni a konzulok hagyatéki eljárásokkal kapcsolatos szerepét, vagyis főszabály szerint csak a hagyatéki biztosításához haladéktalanul szükséges intézkedéseket, és azokat is csak akkor teszi meg a konzuli tisztviselő, ha azt az érintett maga méltányolható okból nem tudja megtenni. Ugyanakkor törvényi rendelkezés (ti. a hagyatéki eljárásról szóló törvény) ettől eltérően rendelkezhet, vagyis a konzuli szolgálat eljárásának lehetősége nem kerül teljesen kiiktatásra.

a 4. és 6.§-hoz

A Konztv. jelenleg hatályos 14. §-a a konzuli tisztviselő közjegyzői típusú feladataira vonatkozó szabályozást tartalmazza. Ezek a feladatok két csoportra bonthatóak, egyrészt a jogi jelentőségű tények valóságát igazoló konzuli tanúsítványok kiállítására (pl. névaláírás és cégjegyzés valódiságának tanúsítása, fordítás-hitelesítés, másolat-hitelesítés), másrészt egyes jogügyletek konzuli okiratba foglalására (pl. adásvételi szerződés). A konzuli szolgálat gyakorlatában a konzuli okirat kiállítására vonatkozó kérelmek száma elenyésző a konzuli tanúsítványéhoz képest (2011-ben huszonkilenc konzuli okiratot és több mint tízezer konzuli tanúsítványt állítottak ki a konzulok).

Ennek oka főként abban keresendő, hogy konzuli okiratot az 1/2002. (I. 23.) KüM–IM együttes rendelet értelmében kizárólag olyan konzuli tisztviselő készíthet, aki a konzuli működéshez szükséges alapfeltételeken túl jogi szakvizsgával és legalább hároméves bírói, ügyészi, ügyvédi, jogtanácsosi, közjegyzői, közjegyző-helyettesi vagy a Külügyminisztériumban jogi előadói gyakorlattal rendelkezik. Tekintettel a felhatalmazás megszerzéséhez támasztott speciális szakmai követelményekre, a konzuli tisztviselők igen kis hányada (mintegy tizenöt fő) jogosult ilyen tevékenységre. A konzuli okirat készítése még jogi szakvizsga birtokában is csak hosszabb, kifejezetten közjegyzői irodában megszerzett tapasztalat birtokában vállalható fel felelősséggel. Az okirat készítőjét terhelő rendkívül széles körű tájékoztatási felelősség pedig a magyar és adott esetben a fogadó állam jogszabályainak, hatósági, bírósági gyakorlatának olyan magas szintű ismeretét követeli meg, amely nem várható el egy, alapvetően a közigazgatásban jártas konzuli tisztviselőtől. Mindezek alapján az ügyfelek számára garanciális jelentőséggel is bír az, hogy – figyelemmel arra is, hogy az ügyfelek számára az ilyen típusú okirat változatlanul hozzáférhető lesz a fogadó államban működő közjegyzőknél – a módosítás megszünteti a konzuli okirat ügýtípusát.

az 5.§-hoz

A Konztv. 15. § módosított (1) bekezdése az uniós partnerek konzuli szolgálataival való szorosabb együttműködés jogi feltételeit hozza létre azáltal, hogy a magyar konzuli tisztviselő a fogadó állam hatóságai által kiállított okiratot nem csak magyarországi, hanem – erre vonatkozó megállapodás alapján – az Európai Unió tagállamában történő felhasználás céljából is elláthatja diplomáciai felülhitelesítéssel. A módosítás által megteremtett keretek között a jövőben tehát valamennyi uniós tagállammal lehetőség nyílik ilyen típusú együttműködésre, ami szakmapolitikai szempontból fontos eredmény a magyar konzuli szolgálat számára, tekintettel az EU elnökségünk idején képviselt prioritásokra. A módosítással egyúttal a Bolgár Köztársaság azon felkérésének is eleget tesz a Külügyminisztérium, amely arra irányul, hogy a Tajvanon működő Magyar Kereskedelmi Iroda lássa el diplomáciai felülhitelesítéssel a tajvani hatóságok által kiállított, és az ügyfelek által Bulgáriában felhasználni kívánt közokiratokat. A bolgár hatóságok ebben az esetben készek elfogadni a magyar konzuli tisztviselő által kiállított diplomáciai felülhitelesítést a tajvani okiraton lévő bélyegző és aláírás valóságának igazolására.

a 7. §-hoz

A konzuli szolgálat hatékonyságát szolgálja a diplomáciai vagy hivatásos konzuli képviselőketen igazgatási munkakörben konzuli feladatot ellátó személyek különböző jogosultságainak elektronikus nyilvántartása, amelynek jogi alapját a Törvényjavaslat teremti meg.

a 8. §-hoz

A Javaslatban foglalt fogalmi pontosítás hangsúlyozni kívánja, hogy a szóban forgó kölcsönből kizárólag a bajba jutott magyar állampolgár hazatérésének költségei fedezhetők, vagyis a kölcsön folyósításáról a konzuli tisztviselő más érdekvédelmi eljárásai során nem dönthet. E rendelkezés egyúttal az ügyfelek számára is világosabbá teszi a konzuli tisztviselő által nyújtott kölcsön kizárólagos rendeltetését, ezáltal megakadályozva a téves értelmezésből esetlegesen adódó félreértéseket.

a 9. §-hoz

A Konztv.-ben két alkalommal szereplő ugyanazon rendelkezést hatályon kívül helyező technikai módosítás.

a 10. §-hoz

Fogalmi pontosítás, amely az Európai Unió Működéséről szóló Szerződésben használt kifejezéshez igazítja a Konztv. szóhasználatát.

a 11. §-hoz

A módosítás hatálybalépéséről rendelkezik.